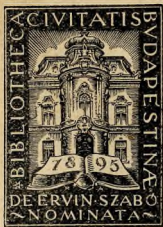


Gárdonyi Jenő



# Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

9.439

Szerző:

Cím:

## Budapest nyolcvanadik születésnapja

Hely:

Idő:

1872/1952

Forrás:

Mag. Nemzet

1952. X. 12

Helyszám:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

### Három városból egy

Amikor 1870-ben napirendre került a törvényhatóságok rendezéséről szóló törvényjavaslat, Wahrmann Mór konkrét indítványt nyújtott be a képviselőházban Buda és Pest sűrűs egyesítése érdekében és ez az indítvány döntő lökést adott a régen vajdó probléma megoldásának. Tóth Vilmos belügyminiszter meghívására 1871. március 4-én ültek össze első alkalommal a két város közéletének vezetői, hogy az egyesítés ügyéről közvetlenül tanácskozzanak. Ezen az értekezleten különösen Szentkirályi Mór szállott síkra az egyesítés ellen az érvek egész sorozatával. Azt fejtette, hogy az egyesítés sem Pestnek, sem Budának nem érdeke. Szerinte Buda nem fejlődésképes, mert a Várhegy és a Gellért-hegy útját állják ennek és a Pesten meghonosodott ipart és kereskedelmet lehetetlen Budára áttelelni. Azzal is érvelt, hogy nemzetiségi szempontból hátrányos az egyesítés; az elnémetesedés veszedelme fenyegeti Pest színmagyar képviselőtételét. Szentkirályi ellenérveit azonban sorra megcáfolták. Nagy súllyal érvényesült Csengery Antal felszólalása, aki kifejtette, hogy az egyesítés országos érdek.

Mielőtt a parlamenti tárgyalás megkezdődött volna, számos észrevételt jelentettek be a

törvénytervezettel szemben és egész sereg módosítás iránt terjesztettek feliratot a kormányhoz. Pestváros közgyűlése szerint: »mindaddig, míg a két város polgárainak magánviszonyai a kölcsönös érintkezés terén kereskedelmi, ipari és társadalmi tekintetben annyira össze nem fűződnek, hogy a budai Pesten és a pesti Budán magát honosnak érezni nem fogja, az egyesítés, bár törvény és közigazgatás útján végrehajtható is, csak papirosan fog maradni.« Pestváros követelte, hogy a Lánchídon a közlekedés legyen díjmentes és ez is jelképezze, hogy a két város polgárai ugyanazon község tagjai. Tiltakozott Pestváros a virilisi szavazati jog ellen, amelyet »határozottan káros következménynek tart, mert az értelmiség rováására a hullámzó természetű főúri és vagyoni koronkénti tulajdonosának érdem nélküli elójogot biztosít.«

Az akkori választójogi viszonyokra néhány számadat vet fényt. Pest lakossága 206.476 lélek volt — közülük 10.782 rendelkezett választójoggal. Buda 53.998 lakosa közül 4167 volt választó, Obuda 16.002 lakosából pedig csupán 1046

### Jókai Mór mint elnök...

Budaváros polgárai között is megoszottak a vélemények az

egyesítést illetően. A bizottmányi tagok egy része annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy az egyesítésnél csak Buda hoz áldozatot, mert nemcsak fővárosi címét — 1872-ig ugyanis Buda volt az ország fővárosa —, hanem municipális önállóságát is elveszti, amely Pestnek szellemi és anyagi túlsúlyánál fogva mindig biztosítva marad. Csatlakozott az egyesítés ellenzőihez Obuda lakosainak egy része is. Az volt az óbudaiak álláspontja, hogy »a három város egyesítése ne a törvény általi ráparancsolásnak, hanem... az autonóm jogkörűben kényszerítlenül megegyező városok szabadakarat nyitvánuladásának kifolyása legyen.«

A pesti szabadelvű ellenzék képviselőiben Jókai Mór, mint elnök, intézett felterjesztést a képviselőházhöz a fővárosi törvényjavaslat módosítása érdekében. Ez a felterjesztés is sürgette a Lánchíd-vám megszüntetését. Tiltakoztak a főváros élére állítani szándékolt főispáni intézmény ellen, amely »a demokratikus szervezettel homlokegyenest ellenkezik.«

Ilyen előzmények után kezdte meg 1872. november 26-án az országgyűlés a fővárosi törvényjavaslat tárgyalását és azt december 9-én elfogadta. Így alakult meg 29.892 holdnyi területen — a külterki népességgel

együtt — 276.476 lakossal, 9404 házzal Magyarország egyesített fővárosa, amely a »Buda-Pest« nevet kapta, amit még ebben az évben kötéj nélkül: Budapestre változtattak.

### Buda—Pestből Budapest

Megkezdődött az új főváros igazgatásának szervezése. A három város képviselőiből 34 tagú bizottságot alakítottak. A 34-es bizottság 9 közigazgatási kerületre osztotta a főváros területét. Kőbánya ekkor a Józsefvároshoz, egy másik terv szerint a Ferencvároshoz tartozott. A kőbányai polgárok azonban a városrész számára önálló kerületet sürgettek. Beadvánnyal fordultak Havas Ignáchoz, a Buda-Pest, illetve Budapest főváros rendezésére kiküldött »királyi biztoshoz«. Hivatkoztak az állandóan fejlődő kőbányai sertéskereskedelem jelentőségére, a Kőbányán működő nagy sörgyárakra, téglagyárakra és egyéb üzemekre, amelyek akkor már mintegy 10.000 munkást foglalkoztattak. Amikor 1873. március 20-án a városi Redoute nagytermében összeült az egyesített város közös képviselőtestülete, Kőbánya lakóinak kérelme teljesült és 10 kerületben alapították meg a főváros közigazgatási beosztását.

Az egyesített Budapest első főpolgármesterét 1873. október 25-én választották meg és a három jelölt közül Ráth Károly

kapta a legtöbb szavazatot. A polgármesteri állás betöltésére november 4-én került sor, amikor Kamermayer Károly lett a főpolgármester.

Ez röviden Budapest születésének története. Tiszteljük patináját; a nemes és haladó hagyományt, ami nyolcvanéves életéhez es harcaihoz fűződik. De büszkéek azóta vagyunk rá, amióta romjaiból újjáépítettük

és szeretettel magunknak építjük egyre szebbé és virágzóbbá — amióta a mi Budapestünk, a dolgozók Budapestje. Az igazi építő korszak fényes jövőt hozó napjai a felszabadulás után virradtak fel az újjászülött magyar nép újjászülött fővárosára.

Budapest második születésnapja, felszabadulásunk és újjászülötésének napja, 1945 február 12 volt.

Gárdonyi Jenő